יום ד׳ פרשת קרח תשפ״א

טז א וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב

רש״י

(א) **ויקח קרח.** פרשה זו יפה נדרשת [א] במדרש רבי תנחומא: **ויקח קרח.** לקח את עצמו לצד אחר להיות נחלק מתוך העדה [ב], לעורר על הכהונה, וזהו שתרגם אונקלוס וְאִתְפְּלֵג, נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת, וכן מַה יִּקָּחֲךָ לִבֶּךָ (איוב טו יב), לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם (תנחומא ב). דבר אחר [ג], ויקח קרח, משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים, כמו שנאמר (להלן כ כה) קח את אהרן, קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים (הושע יד ג, תנחומא א): **בן יצהר בן קהת בן לוי.** ולא הזכיר בן יעקב, שביקש רחמים על עצמו [ד], שלא יזכר שמו על מחלוקתם, שנאמר (בראשית מט ו) ובקהלם אל תחד כבודי, והיכן נזכר שמו [ה] על קרח, בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים, שנאמר (דה״א ו כג) בֶּן אֶבְיָסָף בֶּן קֹרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קְהָת בֶּן לֵוִי בֶּן יִשְׂרָאֵל (תנחומא ד): **ודתן ואבירם.** בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנייתם תימנה [ו], שָׁכֵן לקהת ובניו החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלוקתו, אוי לרשע אוי לשכנו [ז] (שם). ומה ראה קרח לחלוק עם משה [ח], נתקנא על נשיאותו [ט] של אליצפן בן עוזיאל, שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור, אמר קרח, אַחֵי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו יח) ובני קהת וגו׳, עמרם הבכור, נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השניה, לא אני, שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם, והוא מִנָּה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו (תנחומא א).

שפתי חכמים

שאין לו זכות: ט **ואם** תאמר ולמה פירש רש״י לעיל לעורר על הכהונה. וי״ל דודאי אם היה נותן משה לקרח הנשיאות ודאי לא היה חולק על הכהונה, אבל כיון שנתן הנשיאות לאליצפן בא קרח לחלוק על הכל גם על הכהונה, לכך פירש רש״י (להלן בסמוך) הריני חולק עליו ומבטל את כל דבריו. ואם תאמר למה לא חלק גם על המלכות, וי״ל [בשלמא על הכהונה] לפי שכבר היה עבודה בבכורים לכך נשתתפו עמו הבכורים לבטל דבריו של משה כדי שהם יהיו כהנים, אבל על המלכות כולם מסכימים שיהא משה מלך כי בדין הוא שהוציא אותם ממצרים, ועוד דלא כולם יהיו מלכים ולכן לא ישתתפו עמו לחלוק על המלכות: י **יש** מקשים

רלב״ג

התועלת השלישי הוא במדות. והוא להודיע שהוא ראוי למנהיג, כשיראה שהמונהגים ממנו מתיצבים על דרך לא טוב, שישתדל בחכמתו להשיבם לטוב ולא יכעס עליהם וגם אם הם בועטים בו[4]. הלא תראה איך השתדל משה לפייס קרח בדברים נכוחים בישוב* ובזולת כעס, במה שהראה לו מדבריו שחננו השם יתעלה מהכבוד והמעלה, בעבור אשר

נִתנה ללוים עבודת אהל מועד ולשבח השם יתע׳ בשיריהם. עם שכבר נתעלה משפחתו בזאת העבודה על שאר משפחות הלוים עילוי רב[5]. להיות עבודת בני קהת בקדש הקדשים ואין הענין כן בבני גרשון ובני מררי. וכבר הראה לו עם זה ג״כ כי לא היה זה* בבחירת אהרן, כי מהשם יתעלה נתנה לו הכהונה. ולזה היה ראוי שלא יחזיקו עוד בזה המחלוקת. ולזאת הסיבה בעינה תמצא שקרא משה לדתן ולאבירם לפייסם[6], מפני ידיעתו כי הם היו סיבה חזקה לזה המחלוקת ואולי אם יתפייסו הם, יהיה זה סיבה שיתפייס קרח וינצלו כלם מהעונש.

התועלת הי״א הוא במדות והוא להודיע כי ראוי למנהיג השלם להשתדל בשמירת המונהגים ממנו בתכלית מה שאפשר. ואף על פי שהם בועטים בו, לא יתרשל מהצלתם. הלא תראה כי היה מרוע תכונת ישראל להתרעם על משה ועל אהרן מהרע שקרה לחַטאים שקמו כנגדם שהיו הם בעצמם* סיבה להגעתו. ועם זה גם כן השתדל משה להצילם ממנו ולהעתיקם מהרצון הרע ההוא לפי היכולת. וזה ממה שהיה ראוי שימנעם מהתרעם על משה מזה הענין. ועם כל זה כשראה משה שבעיטתם בו היתה סיבה אל שיצא הקצף מלפני השם לכלותם, מִהר להשתדל בהצלתם. ולזה צוה [ל]אהרן להקטיר קטרת מהרה להסיר הנגף מהעם.

טו **אל תפן אל מנחתם.** אחשוב שאין זה בקשה ממשה, כי זה בלי ספק לא היה צריך לזאת הבקשה, כי הם היו עושים כנגד ה׳ ית׳ ואין ספק שהוא לא יפנה אל מנחתם. ולזה ידמה שיהיה ענינו כמו ״זכֹר מלחמה אל תוסף״ (איוב מ, לב), שאינו בקשה, אך הוא ספור הענין*. וכזה אמר משה הִנה אֵין ספק שאתה אל תפן אל מנחתם, כי לא עשיתי להם שום דבר שיהיה להם בעבורו מקום להתרעם על שררותי.